

Munt met een luchtje

De virtuele munt Bitcoin blijkt ideaal voor het witwassen van crimineel vermogen. De handel lijkt moeilijk te reguleren. Toch biedt de wet openingen voor vervolging.

Yehudi Moszkowicz en Cees Schaap¹

Gebruik van 'Bitcoins'² een zogeheten 'crypto valuta', is wellicht het nieuwste en misschien ook het beste middel ooit om crimineel vermogen wit te wassen.

De Bitcoin ontstond in 2009. Deze munt wordt in tegenstelling tot 'analoog geld' niet geslagen, maar door ingewikkelde cryptografische formules berekend. Een Bitcoin is een unieke code die door rekenkracht van een computer wordt gegenereerd. Er is maar een bepaalde hoeveelheid Bitcoins in omloop met een maximum van 21 miljoen. Inmiddels zijn er zo'n 11 miljoen Bitcoins in omloop met een marktwaarde van meer dan 1 miljard dollar (778 miljoen euro). De Bitcoin is zwaar beveiligd en versleuteld en is in hoge mate immuun voor ongecontroleerde inflatie.

In de eerste jaren van hun bestaan werden Bitcoins vooral uitgegeven binnen het zogeheten 'deep web': de digitale onderwereld. Op 'Silk Road', de digitale winkelstraat waar illegale drugs- en wapenhandel plaatsheeft, kan zelfs uitsluitend in Bitcoins worden betaald. Maar Bitcoins zijn inmiddels niet langer een obscuur fenomeen in de krochten van internet. Ook in de 'bovenwereld' van de niet-virtuele realiteit wordt de Bitcoin als betaalmiddel gebruikt voor transacties van producten en diensten.³

De koers van de Bitcoin is sinds januari, toen de munt nog 13 dollar (10,12 euro) waard was, explosief gestegen tot meer

dan 100 dollar (77,81 euro).⁴ Volgens deskundigen bestaat er een samenhang met de wankelende banken op Cyprus. Sinds de problemen met het spaardepotogarantiestelsel zouden ook de Spanjaarden zich op de Bitcoin hebben gestort.⁵ Groot voordeel voor gebruikers van de munt is dat er geen bank bij is betrokken. Daarmee is het een ideaal middel voor witwassen.

Dit gevaar is door de Amerikaanse autoriteiten opgemerkt. Op 24 april 2012 verscheen een openbaar rapport van de FBI over Bitcoins.⁶ Daarin wordt gewezen op het gevaar van diefstal (hacken), fraude, witwassen en het doneren van Bitcoins aan verboden groeperingen. Als gevaarlijke kenmerken worden de decentrale opzet en het anonieme peer-to-peer-netwerk genoemd. Voor de aan- en verkoop van Bitcoins wordt gebruikgemaakt van zogeheten *third-party-bitcoin-services*.⁷ Omdat er dus geen officiële financiële instelling bij betrokken is, worden geen *Anti-Money Laundering*-procedures, zoals in ons land de Wet ter voorkoming van witwassen en financieren van terrorisme (Wwft) voorschrijft, toegepast en bestaat er geen *paper trail*.

In oktober 2012 verscheen het rapport 'Virtual Currency Schemes' van de Europese Centrale Bank (ECB). De ECB concludeert dat de opzet en de relatie met reëel geld niet alleen ongereguleerd is, maar ook dat elk toezicht ontbreekt. Gezien de wettelijke onzekerheid⁸ van virtueel geld kan virtueel geld volgens de ECB door fraudeurs en witwassers

worden gebruikt.⁹

In de Verenigde Staten worden zogeheten *third-party-services* inmiddels onder bepaalde omstandigheden aangemerkt als zogeheten *money transmitters*. Daardoor dienen ze zich als *money services businesses* te registreren bij het Financial Crimes Enforcement Network (FinCen), tot op zekere hoogte te vergelijken met de Financial Intelligence Unit in Nederland) en moeten ze een antiwitwasprogramma implementeren met interne opleidingen, cliëntidentificatie en -onderzoek, transactiemonitoring, auditing en het melden van bepaalde transacties.¹⁰

Het is de vraag of dit nieuwe betaalmiddel met het huidige positieve recht in Nederland te reguleren is. De bedoelde *third-party-services* zijn niet meer dan een platform waarop partijen onderling Bitcoins kunnen (ver)kopen. *Third-party-services* bemiddelen niet, handelen niet in opdracht en komen niet in het bezit van geldmiddelen en zijn daarom (nog) niet te scharen onder artikel 1 van de Wwft.

Dit neemt niet weg dat Bitcoins zich laten vergelijken met 'analoog geld' en daarom zijn aan te merken als een goed/recht zoals bedoeld in de strafbaarstelling van heling en als een voorwerp zoals bedoeld in de strafbaarstelling van witwassen. Anders dan 'virtuele goederen' zijn Bitcoins uniek en niet dupliceerbaar, waardoor er daadwerkelijk feitelijke zeggenschap over kan worden uitgeoefend.¹¹ Dit biedt perspectief voor het vervolgen van witwassen met Bitcoins. <<

1 Yehudi Moszkowicz is advocaat bij Moszkowicz Advocaten Utrecht. Cees Schaap is mede-eigenaar van SBV Forensics en auteur van *Heling getoetst*. <http://bitcoin.org/en/>.
2 HLN.be 22 maart 2013: 'In Canada is de woningmarkt volledig ingestort. Een man die zijn huis niet aan de straatstenen kwijtraakt, heeft een creatieve oplossing bedacht. De vraagprijs is 400.000 Canadese dollars, maar kopers zijn goedkoper af als ze betalen met Bitcoins, een virtuele valuta.'

4 <http://nos.nl/op3/artikel/491331-koers-bitcoin-door-de-honderd-dollar.html>.

5 <http://nos.nl/artikel/490833-bitcoins-populair-nacypruscrisis.html>.

6 http://www.wired.com/images_blogs/threatlevel/2012/05/Bitcoin-FBI.pdf.

7 <http://www.economist.com/blogs/babbage/2011/06/virtual-currency>.

8 Zo voldoet de Bitcoin slechts aan twee van de drie vereisten genoemd in de Electronic Money Directive 2009/110/EC.

9 Voorbeelden zijn te vinden in: John Villasenor, Cody Mank, Christopher Bronk; *Shadowy Figures: Tracking Illicit Financial Transactions in Murky World of Digital Currencies, Peer-to-Peer Networks, and Mobile Device Payments*, 29 augustus 2011.

10 Rapport van FinCen van 18 maart 2013 (http://www.fincen.gov/statutes_regs/guidance/pdf/FIN-2013-G001.pdf).

11 Y. Moszkowicz (2009). Een kritische noot bij de 'RuneScape'- en 'Habbohotel'-uitspraken: een illusie is geen goed. *Strafblad*, Sdu Uitgevers, pp. 495-503.